

L'altra Girona de Pérez Galdós

El cent cinquantè aniversari del naixement de Benito Pérez Galdós porta a les pàgines d'aquest número el seu nom, lligat una vegada més amb el de Girona. Un article de Carles Bastons i una informació de Joaquim Pla faciliten les últimes dades sobre la relació del novel·lista amb la ciutat. Però resta encara per esbrinar el misteri que ja hem exposat en altres ocasions i tribunes sense obtenir resposta, i que voldríem sotmetre un cop més a la curiositat i a la capacitat de recerca dels estudiosos.

És prou sabut que Pérez Galdós va escriure la novel·la *Gerona* dins de la primera sèrie dels seus *Episodios Nacionales*, i que en ella s'hi accepta, d'una manera còmoda i gens acrítica, el tòpic aleshores vigent de la pretesa heroïcitat dels gironins.

Aquesta visió dels fets, treta dels llibres més o menys històrics que li van servir de font informativa, és la que Galdós va popularitzar arreu amb el seu llibre i la que va donar una imatge distorsionada de Girona durant tant de temps.

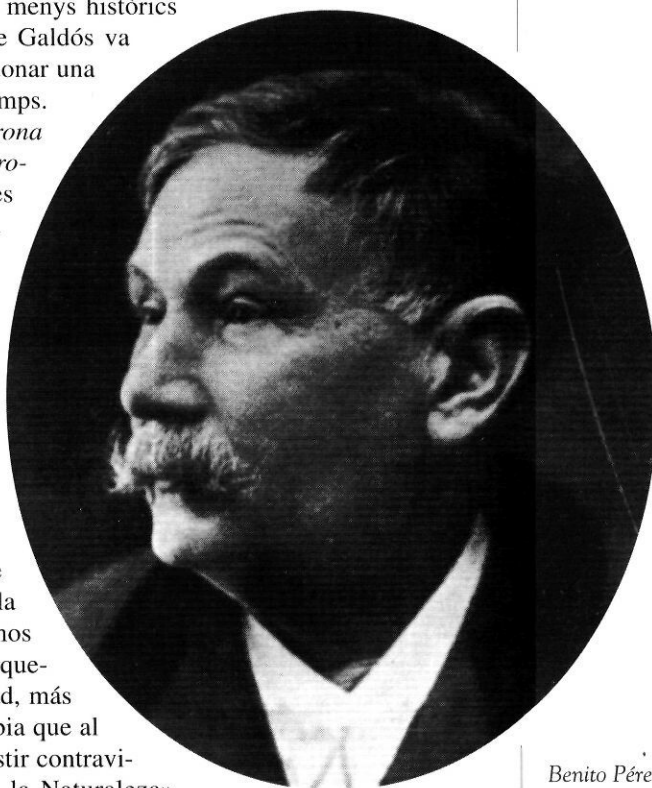
Però, dinou anys després de publicar la *Gerona* novel·lada, Galdós va escriure i estrenar una *Gerona* dramàtica, editada més tard en dos fascicles de la col·lecció *El cuento semanal*. Aquesta obra teatral, dissortadament poc coneguda, resulta, en canvi, molt més aproximada a la realitat del setge gironí. Els personatges de les dues peces són pràcticament els mateixos, però un d'ells, el metge Pau Nomdedéu, canvia totalment de personalitat en passar de la novel·la al drama. En la primera era una figura secundària; en el segon és el protagonista. En la primera dialogava amb Álvarez i li suggeria la rendició, però acabava per admetre que el governador era valent, patriota i executor de la voluntat de Déu. En el segon, en canvi, parla d'ell com d'un home «embriagado en los humos de la gloria», i blasma la seva «inconcebible terquedad de prolongar la defensa», la seva «tenacidad, más que heroica, temeraria, más parecida a la soberbia que al valor», el seu «bárbaro orgullo de resistir y resistir contraviniendo la voluntad de Dios y los dictados de la Naturaleza».

L'enfrontament culmina a les escales de la Catedral, farcides de ferits i apestats. El general hi apareix al bell mig, amb la figura rígida i el rostre impassible, mentre Nomdedéu, en un racó, protesta per tantes vides sacrificades. Allà formula el propòsit de matar-lo, expressat amb aquestes paraules: «Yo salvaré a la humanidad, que parece martirizada entre dos demonios: Bonaparte allá, Álvarez aquí». Queda clar així que Nomdedéu no és un afrancesat, sinó el típic gironí que es troba entre dos focs sense haver-ne desitjat ni l'un ni l'altre.

I aquesta és la pregunta que voldríem reformular: què va llegir, amb qui va parlar, què va saber, intuir o endevinar Galdós en els llargs anys que separen una *Gerona* de l'altra, per introduir en la versió escènica de l'obra un canvi tan substancial?

I encara hi ha una altra qüestió, més preocupant que totes: per què aquesta segona *Gerona* ha restat ignorada i oblidada, mentre es feia famosa la primera?

Algú ens ho hauria de saber contestar.

Benito Pérez Galdós:
un misteri pendent
entre la primera
i la segona "Gerona".

NARCÍS-JORDI ARAGÓ